

Definitief verslag overleg Omgevingsraad 20 september 2018

Aanwezig:

Ed Karnenbeek
Bernard Penninks
Dirk Hoekendijk
Paul Ligtenberg
Kevin Rijke
Maurice Heuveling

Linda Wes (Prowind)
Matthijs Oppenhuizen (Raedthuys)
Jelle de Waart (Raedthuys)
Peter van Voorst (Raedthuys)
Marion Visser (Gem. Arnhem)
Michiel Oosterhaven (Prowind)
Tim Logtenberg (Prowind)
Judith van de Geer (REIJE, verslag)

Raymond Reesink (onafhankelijk voorzitter, eindredactie verslag)

Afwezig met bericht

Otto Munters
Marc Smit
Danielle van Woerden

Agenda

In het vorige overleg is afgesproken dat Prowind het initiatief zou nemen tot het beleggen van een bijeenkomst waarin het advies over de criteria bij turbinekeuze kan worden besproken. In de uitnodiging voor dit overleg zijn de volgende agendapunten gedeeld:

- Toelichting op de stand van zaken in de leverancierselectie door Prowind (Michiel Oosterhaven en Tim Logtenberg),
- Toelichting op en bespreken van het advies van de OGR over de criteria bij de turbinekeuze.

Vanuit de omgevingsraad wordt aangegeven dat waar mogelijk een preciezere agenda met bijbehorende stukken voorafgaand aan het overleg wenselijk is, zodat men zich beter kan voorbereiden.

Bespreking actiepunten vorig overleg

Prowind heeft in het vorige overleg toegezegd uit te zoeken of zij in Duitsland projecten heeft die qua afstand tot woningen vergelijkbaar zijn met de Arnhemse situatie. Prowind heeft deze vraag uitgezet, en zij blijkt geen projecten te hebben die dichter op de bebouwde omgeving staan dan het wettelijk minimum van minimaal 1500 meter (wettelijk minimum). Raedthuys licht voorbeelden van *Nederlandse* projecten toe die binnen bebouwd gebied zijn gerealiseerd:

- Gemeente Deventer is een voorbeeld, windpark Kloosterlande, tiphoogte 131 meter.
- Windpark Maanderbroek in Ede, langs A30 sinds 2015. Tiphoogte van 150 meter. In september 2015 heeft de gemeente een peiling gedaan bij bewoners.
- 's Heerenberg is een referentieproject met molens dichterbij de bebouwde omgeving, tiphoogte circa 150 meter.
- Windturbine Treurenburg (een molen) sinds 2011, tiphoogte 139 meter langs de A59, bij Engelen (Den Bosch).

Tijdens het overleg worden de voorbeelden vergeleken met de Arnhemse situatie, en op de kaart bekeken hoever woningen van de windturbines staan: 680 meter tot de dijk bij Westervoort, 1000-1500 meter tot de dijkwoningen bij Malburgen.

Toelichting stand van zaken

Stand van Zaken ruimtelijke procedure

De Raad van State heeft op 20 juli 2018 zitting gehad. Op 12 oktober 2018 wordt (na de eerdere verlenging op 27 augustus), de uitspraak verwacht.

Stand van zaken windturbine tender

Er zijn vier fabrikanten geselecteerd om mee in gesprek te gaan. Gesprekken zijn gepland in week 40, begin oktober. In week 44 worden de finale aanbiedingen verwacht op basis waarvan een keuze wordt gemaakt. De radarverstoring van de windturbines is nog een onzekere factor. Geheimhouding over de betrokken leveranciers en afwegingen wordt gerespecteerd, om het proces van de selectie niet te verstoren met verspreiding van concurrentiegevoelige informatie.

Toelichting en bespreking criteria bij turbinekeuze

Per criterium een toelichting en context. Aanvullende informatie moet zoveel als mogelijk voor de uiteindelijke weging van de 4 turbines. Daarna is een toelichting op de weging toegezegd.

1. Normaal geluid: de te kiezen turbine moet bij vollast draaien zo stil mogelijk zijn. Hiermee wordt de maximale geluidsbelasting (piek) op de woningen beperkt. Het gaat de OGR dus om de pieken, niet het gemiddelde.

Reactie: het gaat dan om het maximale brongeluid en daar zitten verschillen in.

Grootte van de turbine is daarin niet bepalend, eerder het ontwerp van de turbine.

Een ontwikkeling die gaande is, dat grotere turbines stiller worden; innovaties maken dat ook grotere turbines in absolute zin stiller zijn. Ze draaien ook langzamer en geven daarmee minder brongeluid. Qua geluid zitten de aanbiedingen dicht bij elkaar (tienden van decibel). Omgevingsraad geeft aan het laagste brongeluid als belangrijkste criterium te hanteren.

De initiatiefnemer geeft aan dat de omgevingsvergunning en het activiteitenbesluit maatgevend zijn, en evenwicht te zoeken tussen rendement en geluid.

Er wordt gevraagd om meer gedetailleerd inzicht in geluidscontouren met toetspunten, waarin ook rekening wordt gehouden met hoogbouw.
Deze kaarten kunnen worden gemaakt, zijn mogelijk bekend bij ODRA, maar dat moeten wel worden uitgezocht / dan wel een extra inspanning voor worden gepleegd. Initiatiefnemer zegt toe uit te zoeken wat er (financieel) haalbaar is.
Er wordt gevraagd of rekening is gehouden met het effect van de wateroppervlakte.

In het model is rekening gehouden met minst gunstige situatie.

2. Slagschaduw. De te kiezen turbine moet voorzien zijn van een slagschaduwstilstandsregeling, zodat deze eenvoudig en snel kan worden gestopt en gestart. De omwonenden opteren voor het minimaliseren van de slagschaduw, maar nog liever voor het realiseren van "nul"-slagschaduw voor woningen. (Dit speelt met name voor Westervoort.)

Antwoord initiatiefnemer: we moeten voldoen aan het Activiteitenbesluit; daarin staat max. 6 uur per jaar slagschaduw. Uit de berekeningen gaan we daar overheen. Er moet daarom een stilstandsvoorziening getroffen worden. De turbine staat snel stil, binnen een of twee minuten. Momenten van slagschaduw zijn te voorspellen, we moeten een slagschaduwkalender overleggen. Op het moment dat de bewegende schaduw de woning raakt begint de meter te lopen. Slagschaduw is goed te berekenen, ook de turbine registreert slagschaduw met een meter op de turbine. We moeten als onderdeel van het Activiteitenbesluit een slagschaduwkalender overleggen. We zouden met de omgevingsraad referentiewoningen kunnen kiezen ten behoeve van de slagschaduwkalender. Er is wat slagschaduw betreft niet veel verschil tussen types turbines.

Bij andere projecten wordt ook gesproken over nul slagschaduw als omgevingsfonds dat ondersteunt (inkomstenderving voor de initiatiefnemer). 50 cent per KWH uit het omgevingsfonds kan worden gebruikt om stilstand toe te passen.

Vanuit de Omgevingsraad wordt aangegeven dat aangezien de initiatiefnemer de overlast veroorzaakt, zij ook de kosten voor rekening zou moeten nemen. De initiatiefnemer geeft aan uit te gaan van het voldoen aan de wettelijke verplichtingen.

3. Laag frequent geluid en bromtonen. De te kiezen turbine moet voorzien zijn van zogenaamde DIRECT DRIVE, zonder versnelling en bewegende delen in de turbine zelf. Deze geluidsfrequentie ook op termijn minimaal te zijn. Dit kan worden bereikt door de bewegende delen van de installatie zo veel mogelijk trillingvrij op de grond te plaatsen.

Gondels zijn tegenwoordig veel beter geïsoleerd. Onderdelen worden vervangen bij slijtage. Een lange termijn onderhoudscontract wordt opgesteld waarbij vervanging van onderdelen deel is van de afspraak.

4. Tiphoogte. De te kiezen windturbine/ wiek tiphoogte is minder dan 150 meter. Er is dan geen top-verlichting noodzakelijk, waardoor visuele overlast in

de nachtelijke uren door flikkerende topverlichting op uiteinden windpark wordt voorkomen, alsmede om toename van geluidsoverlast en slagschaduw te beperken

Er is wat veranderd in de wetgeving. Obstakelverlichting moet bij windmolens van hoger dan 150 meter tiphoogte, dat is regelgeving. Het is niet meer zo dat ze moeten knipperen, het mag vastbrandende verlichting zijn. Initiatiefnemer moet een obstakelhinderplan maken, het voorstel is om dat samen met de omgevingsraad te doen. Er zijn ook regels voor dimmen van de verlichting. Er komt een link met de meest recente regelgeving, richtlijnen ILT inspectie.

Vraag vanuit de Omgevingsraad: kan verlichting alleen op de hoeken? Dat kan, maar dan moeten ze wel knipperen. In het plan beschrijf je de keuze, samen met de omgevingsraad. Tussen fabrikanten is er op dit punt geen verschil.

5. De mitigerende maatregelen te nemen voor te kiezen turbine moeten real-time digitaal gevolgd kunnen worden op bijv. een smartphone app, zonder aanvullende verplichtingen voor app-gebruikers. Voor de omgeving is het kunnen zien of mitigerende maatregelen al actief zijn een belangrijke bijdrage voor de persoonlijke acceptatie van resterende overlast. Dit geldt met name voor geluids- en slagschaduw-overlast.

Het is goed om ook een app te hebben waarmee je ook melding kan maken van overlast. Geluidsverwachting.nl geeft omwonenden inzicht in het geluid.. Leveranciers hebben geen app, dat gebeurt door derden. Fabrikanten moeten dan informatie vrijgeven. OGR wil graag een app, initiatiefnemer staat daar zeker open voor. Initiatiefnemer neemt het nu mee in de onderhandelingen met de fabrikanten. OGR informeert initiatiefnemers over de bestaande app; een check bij Rob Rietveld (NLVOW) wordt gedaan over de informatievoorziening bij het windpark in Drenthe (?)

6. Wieken. De wieken van de te kiezen turbine zijn voorzien van een anti-schittering coating én van verwarming tegen ijsvorming. De veiligheid van verkeersdeelnemers op en langs de N325 is essentieel.

Verblinding door schittering van zonlicht en andere lichtbronnen, alsmede gevaar van vallende ijs-klonten tot op fietspad en autoweg moet worden voorkomen. Ook overlast door schitteringen en reflectie voor omwonenden moet worden weggenomen.

Initiatiefnemer is het daarmee eens. Verwarming van bladen wordt in Nederland niet toegepast. In Nederland wordt een preventief systeem gebruikt waarmee ijsvorming wordt geconstateerd. Topwind in Barneveld heeft een systeem dat IPS heet (ice prevention system). Dat gaat uit van preventieve maatregelen op basis van weersomstandigheden. De turbine komt dan preventief stil te staan. Als het ijs van de bladen is gaat de turbine weer aan. De turbine wordt dan in een veilige stand gezet zodat het ijs er gecontroleerd kan afvallen. Komt niet vaak voor.

Is er last van reflectie van de wiek bij zon?

Bladen worden standaard gecoat met niet-reflecterende coating.

7. Turbine en installatiekleur. De totale installatie wordt voorzien van een zodanig niet-opvallende kleur dat hij maximaal wegvalt in de omgeving. De totale installatie heeft verder geen extra opvallende kleurschakeringen of reclame-uitingen. De visuele overlast wordt zo geminimaliseerd. Een visualisatie kan hierbij van nut zijn, om in overleg te komen tot een kleurkeuze. Op dit punt is er intern in de OGR verschil van mening; voor Kevin/IPKW is juist een ontwerp dat in kleur (oranje) het Industriepark ondersteunt wenselijk.

Er moet een melding worden gedaan bij de gemeente-welstandscommissie. Aan IPKW is gevraagd om met een ontwerp te komen en dat met elkaar te bespreken om dichterbij een gezamenlijk standpunt te komen. De fabrikanten willen dat vooraf weten zodat zij ook in de fabriek al rekening kunnen houden. Kevin zal een aantal voorstellen uitwerken. OGR zal dan proberen met een (gezamenlijke) verklaring komen, die mee kan naar de welstandscommissie. Jelle checkt bij de welstandscommissie wat de procedure is en of daar een moment is om in te spreken.

8. Faalkansen. De te kiezen leverancier moet zo snel mogelijk en adequaat kunnen reageren op storingen. De kans op mechanische, elektrische of andere storingen en ongelukken is geminimaliseerd en ook wordt ontstane overlast geminimaliseerd.

Dit is ook in het belang van de initiatiefnemers. Er is een risico-analyse op componentniveau. Er is een veiligheidsanalyse gemaakt. Alleen de resultaten worden door fabrikanten gedeeld, de analyse niet. Afspraken worden gemaakt op gerealiseerde productie (en gemiste productie als gevolg van storingen).

Aan de initiatiefnemers wordt gevraagd of zij nu voldoende toelichting hebben gehad als het gaat om de overwegingen van de omgevingsraad. Zij bevestigen dit. We spreken af dat de afweging van de OGR wordt meegenomen in het verdere proces en dat de initiatiefnemers terugkoppelen hoe er met de criteria van de OGR is omgegaan.

Afspraken

- Nagaan of gedetailleerder inzicht in geluidscontouren verschaft kan worden (Raedthuys, Prowind)
- Intentie om samen te werken aan de slagschaduwkalender op basis van referentiewoningen (initiatiefnemer in de lead)
- Intentie om samen te werken aan een obstakelverlichtingsplan (initiatiefnemers in de lead)
- Delen van links met regelgeving (Raedthuys)
- Mogelijkheden nagaan voor ontwikkeling app tbv omwonenden, referentie Drenthe bij Rob Rietveld (voorzitter)
- Check bij de welstandscommissie als het gaat om aanzien van de turbines (Jelle).
- IPKW komt met ontwerp(en) t.a.v. uitstraling windpark en deelt dit in een een te plannen overleg met een omgevingsraad.

WVTK

Op zaterdag 6 oktober is er van 11-17 uur een open dag op IPKW, dan is de projectlocatie vrij toegankelijk. Er wordt dan een toelichting gegeven op de windmeting zoals die door Raedhuys wordt gedaan. Ook is er dan informatie over financiële participatie door REIJE.

.